

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СЕМЙОН ВІКТОРІЯ СЕРГІЇВНА

УДК: 657.421.1(477):657.421.1(439)(043.3)

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ ТА
УГОРЩИНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Житомир – 2010

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі бухгалтерського обліку в Житомирському державному технологічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник кандидат економічних наук, доцент
Замула Ірина Валеріївна,
Житомирський державний технологічний університет,
докторант кафедри бухгалтерського обліку

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Чижевська Людмила Віталіївна,
Житомирський державний технологічний університет,
завідувач кафедри господарського та фінансового контролю

кандидат економічних наук, доцент
Жук Володимир Володимирович,
Міністерство культури і туризму України,
начальник Управління фінансування, обліку і звітності

Захист відбудеться “17” листопада 2010 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 у Житомирському державному технологічному університеті за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103, ауд. 233.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Житомирського державного технологічного університету за адресою: 10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103.

Автореферат розісланий “13” жовтня 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Т.В. Давидюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. У процесі світової економічної інтеграції важливого значення для України набувають економічні та інформаційні зв'язки з іншими країнами. Активний розвиток міжнародних відносин, зростаючі обсяги іноземних інвестицій, збільшення кількості підприємств з іноземним капіталом створюють нові вимоги до бухгалтерської інформації, які полягають у підвищенні рівня зіставності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств країн світу. Необхідність зростання ефективності ділової співпраці та процесу прийняття інвестиційних рішень зумовлює пошук новітніх стратегій на основі вивчення зарубіжного досвіду та застосування компаративного аналізу систем бухгалтерського обліку.

Одним із важливих партнерів для України є Угорська Республіка. Це підтверджується обсягом прямих іноземних інвестицій з Угорщини, який станом на 01.01.2010 р. склав 675 млн. дол. США, що становить 1,9 % від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, вкладених в економіку України. Починаючи з 2002 р. (обсяг угорських інвестицій становив 84,5 млн. дол. США) спостерігається зростання обсягів іноземних інвестицій з Угорщини. На початок 2010 р. кількість суб'єктів господарювання в Україні за участю угорського капіталу досягла 1030 одиниць. Обсяг експорту з Угорщини у 2008 р. зріс більше ніж у 4 рази відносно 2000 р. (з 327,3 млн. дол. США до 1367,1 млн. дол. США), імпорту – майже у 8 разів.

Враховуючи те, що щорічно внески іноземних інвесторів у формі рухомого та нерухомого майна, нематеріальних активів становлять 7-10 % загальної вартості інвестицій, виникає необхідність у достовірній інформації про стан та рух необоротних активів підприємства, які є об'єктом інвестування.

Системи бухгалтерського обліку країн світу мають особливості, що призводить до неоднозначного сприйняття фахівцями інформації про необоротні активи. За цих умов у межах системи бухгалтерського обліку операцій з необоротними активами постає коло питань, вирішення яких можливе із застосуванням компаративного аналізу з урахуванням умов глобалізації.

Значний внесок в розвиток теорії та методології бухгалтерського обліку необоротних активів зробили українські вчені А.А. Белоусов, М.Т. Білуха, М.І. Бондар, О.С. Бородкін, Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, О.М. Десятнюк, В.М. Діба, А.Г. Загородній, З.В. Задорожний, М.М. Зюкова, В.В. Жук, В.П. Карєв, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, Н.М. Малюга, О.Ю. Омельченко, Ю.І. Осадчий, М.В. Півторак, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, В.Г. Швець, Л.В. Чижевська, угорські вчені – Т. Біров, І. Беляц, А. Вереш, Е. Кором, П. Крешалек, Ч. Лентнер, Я. Лукач, М. Мітро, М. Ормош, Й. Рот, І. Сокач, П. Фрідріх. Дослідженню українсько-угорських відносин і досвіду Угорщини в політичній, економічній та соціальній сферах присвячені праці Ш. Алмаші, І. Бабинця, А. Балян, Ю. Гузинця, І. Егрі, Д. Філепа. Незважаючи на цінність одержаних дослідниками результатів, у рамках вирішення питань інформування зацікавлених осіб особливе місце займають такі питання, як економічна сутність необоротних активів, порядок організації бухгалтерського обліку необоротних активів, методика бухгалтерського обліку необоротних

активів, зокрема з використанням комп'ютерних технологій, удосконалення бухгалтерського обліку необоротних активів за допомогою ситуаційно-матричного моделювання.

Наявність невирішених питань, дискусійність окремих теоретичних положень, їх практичне значення обумовлюють актуальність обраної теми, визначають цільову спрямованість дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Житомирського державного технологічного університету і є складовою державних програм досліджень на тему № 28 “Методологія моделювання національної системи бухгалтерського обліку в умовах трансформаційного економічного розвитку” (номер державної реєстрації 0109U001876); № 330 “Розвиток бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в системі корпоративного управління” (номер державної реєстрації 0110U005014). У межах наукових програм автором виконані дослідження, пов'язані з удосконаленням теорії та практики бухгалтерського обліку необоротних активів в умовах євроінтеграційних процесів.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у гармонізації систем бухгалтерського обліку України та Угорщини в умовах євроінтеграції на основі виявлення особливостей облікового відображення необоротних активів у вказаних країнах.

Для досягнення мети в дисертації поставлено такі завдання:

- вивчити теоретичні засади застосування компаративного методу в наукових дослідженнях у сфері бухгалтерського обліку для проведення порівняльного аналізу облікових систем країн світу;
- уточнити економічний зміст поняття “необоротні активи” з метою впорядкування відображення даного виду майна в бухгалтерському обліку;
- порівняти системи бухгалтерського обліку України та Угорщини для визначення можливості зіставлення бухгалтерської інформації підприємств;
- дослідити порядок організації бухгалтерського обліку необоротних активів в Україні та Угорщині для удосконалення вітчизняної практики;
- виявити шляхи розвитку методичного забезпечення бухгалтерського обліку необоротних активів в Україні;
- розкрити можливість трансформації бухгалтерської інформації щодо необоротних активів відповідно до українських та угорських правил на основі ситуаційно-матричного моделювання бухгалтерського обліку;
- проаналізувати процес ведення бухгалтерського обліку необоротних активів в умовах комп'ютеризації та виявити можливості його удосконалення.

Гіпотеза дослідження – розвиток організаційно-методичного забезпечення бухгалтерського обліку необоротних активів в Україні із застосуванням трансдисциплінарних методів з урахуванням досвіду Угорщини сприятиме гармонізації систем бухгалтерського обліку.

Об'єктом дослідження є процес бухгалтерського обліку необоротних активів суб'єктів господарювання України та Угорщини.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і організаційно-методичних питань бухгалтерського обліку необоротних активів в умовах євроінтеграції.

Методи дослідження. У ході дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Методологічною основою роботи є компаративний метод, який використовувався для визначення спільних і відмінних ознак систем бухгалтерського обліку України та Угорщини. Для визначення існуючого стану організації бухгалтерського обліку операцій з необоротними активами підприємств України та розробки заходів з їх удосконалення застосовано метод спостереження. Абстрактно-логічний і метод причинно-наслідкових зв'язків використовувалися для визначення елементів облікової політики, пов'язаних з операціями з необоротними активами. Застосування методу моделювання, зокрема математичного, дозволило розробити методіку трансформації бухгалтерської інформації українських підприємств у інформацію, зрозумілу для угорських користувачів. Методи теоретичного узагальнення, групування, порівняння та історичний метод використовувалися для виявлення сутності поняття “активи”, “необоротні активи”. Системний підхід використано для обґрунтування особливостей методіки бухгалтерського обліку необоротних активів; статистичний – для виявлення динаміки розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України й Угорщини.

Теоретико-емпіричною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з проблем організації та методіки бухгалтерського обліку необоротних активів, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, довідкові та інформаційні видання, опубліковані статистичні дані, законодавчі та нормативні документи України та Угорщини, Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з гармонізацією систем бухгалтерського обліку України та Угорщини в умовах євроінтеграції на основі виявлення особливостей ведення бухгалтерського обліку необоротних активів.

У процесі дослідження отримано такі наукові результати:

вперше одержано:

– теоретико-організаційні положення бухгалтерського обліку необоротних активів для забезпечення трансформації звітної інформації суб'єктів господарювання із застосуванням ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку для врахування національних особливостей облікових систем при налагодженні міжнародної співпраці;

удосконалено:

– організацію бухгалтерського обліку необоротних активів в частині документування та складу облікової політики як основи інформаційного забезпечення побудови ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку;

– методичні підходи до бухгалтерського обліку основних засобів в частині порядку їх оцінки при надходженні та вибутті, нарахування амортизації з урахуванням досвіду України та Угорщини, що забезпечує підвищення інформативності облікової інформації, реальну оцінку активів підприємства та

приведення національної облікової системи у відповідність до інформаційних потреб іноземних інвесторів;

– процес бухгалтерського обліку необоротних активів в умовах використання комп'ютерних технологій в частині визначення основних вимог до модуля “Основні засоби” для ефективного вибору бухгалтерської програми та розробки модуля оперативної трансформації облікових даних суб'єктів господарювання країн світу на основі ситуаційно-матричного моделювання, що сприяє зниженню трудомісткості облікового процесу, скороченню строків обробки бухгалтерської інформації, підвищенню її якості, достовірності та зрозумілості.

дістало подальший розвиток:

– обґрунтування теоретичних засад порівняльного аналізу облікових систем країн світу із застосуванням компаративного методу як основи визначення зіставності звітної інформації;

– визначення необоротних активів як сукупності матеріальних ресурсів і нематеріальних прав, виражених у грошовій формі, які використовуються підприємством для досягнення його цілей протягом тривалого періоду, що забезпечує однозначне розуміння сутності даного виду майна суб'єктами господарювання, незалежно від форми власності, організаційно-правової форми, країни реєстрації;

– організаційно-методичні положення формування й подання фінансової звітності підприємств в частині її складу та умов оприлюднення на основі узгодження положень нормативних документів України та Угорщини щодо бухгалтерського обліку з метою налагодження інформаційних зв'язків між стратегічними партнерами.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій з удосконалення організації та методики бухгалтерського обліку необоротних активів. Основні теоретичні та прикладні розробки впроваджено у практичну діяльність вітчизняних підприємств з угорськими інвестиціями та у навчальний процес вищих навчальних закладів:

– порядок формування облікової політики щодо необоротних активів (довідка ПАТ “Берегівський радіозавод” № 15 від 05.03.2010 р.).

– модель трансформації бухгалтерської інформації українських підприємств відповідно до вимог угорського законодавства (довідка ДП “ЛУДА” № 34 від 16.04.2009 р.);

– організаційно-методичні положення бухгалтерського обліку необоротних активів в умовах застосування інформаційно-комп'ютерних технологій (довідка ТОВ “БЕРЕГ – КАБЕЛЬ ГмбХ” № 12-14/1 від 25.08.2008 р.);

– результати дослідження використовуються в навчальному процесі Житомирського державного технологічного університету (довідка № 44-45/1378 від 25.11.2009 р.) та Закарпатського державного університету (довідка № 576/01-19 від 14.06.2010 р.) при викладанні навчальних дисциплін “Облік в зарубіжних країнах”, “Фінансовий облік”.

Особистий внесок дисертанта. Дисертація є самостійно виконаним науковим дослідженням. Всі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в

дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача, що полягає у дослідженні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням організації та методики бухгалтерського обліку операцій з необоротними активами.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження, викладені в дисертації, доповідалися, обговорювалися та отримали позитивну оцінку на 7 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: “Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева” (м. Житомир, 27-28 лютого 2008 р., 25-26 лютого 2009 р., 25-26 лютого 2010 р.); науково-практичній міжвузівській конференції, присвяченій Дню Житомирського державного технологічного університету (м. Житомир, 18-19 березня 2008 р., 16-18 березня 2009 р.); “Наукові бухгалтерські школи світу: еволюція, сучасний стан, перспективи розвитку” (м. Житомир, ЖДТУ, 3-4 листопада 2008 р.); “Válság és megújulás” (“Криза та відновлення”) (Угорщина, м. Будапешт, 5-16 листопада 2009 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 7 статей у фахових виданнях загальним обсягом 5,96 друк. арк., 7 тез доповідей загальним обсягом 1,08 друк. арк.; 1 стаття – в іноземному виданні обсягом 0,4 друк. арк., в інших публікаціях виданих у співавторстві в дисертації використано лише ті положення, які є результатом особистого дослідження здобувача (6,1 друк. арк.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Основний зміст викладено на 187 сторінках друкованого тексту. Робота містить 26 таблиць на 31 сторінці, 43 рисунка на 43 сторінках, 19 додатків на 112 сторінках. Список використаних літературних джерел налічує 289 найменувань на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, завдання, гіпотезу, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних наукових результатів.

У першому розділі **“Теоретико-правові основи бухгалтерського обліку необоротних активів”** проаналізовано теоретичні засади використання компаративного методу в дослідженнях у сфері бухгалтерського обліку, досліджено сутність необоротних активів, розглянуто особливості нормативного регулювання бухгалтерського обліку України та Угорщини.

Економічна глобалізація, євроінтеграційні процеси, поглиблення міжнародного співробітництва, зростання кількості підприємств з іноземними інвестиціями зумовили формування нових вимог до бухгалтерської інформації підприємств України, зокрема, в частині її зіставності з бухгалтерською інформацією суб'єктів господарювання інших країн світу та зрозумілості бізнесовими партнерами. Для підвищення ефективності системи бухгалтерського обліку необхідним є вивчення досвіду зарубіжних країн і проведення порівняльних досліджень з метою визначення прогресивних підходів у бухгалтерському обліку. Розвиток порівняння як методу дослідження сприяв підвищенню ролі компаративістики в бухгалтерському обліку в процесі порівняння облікових систем країн світу. Проведене дослідження особливостей застосування компаративного

методу та етапів його проведення дало змогу визначити теоретичні засади його використання в сфері бухгалтерського обліку та основні завдання (виявлення позитивних і негативних сторін розвитку систем бухгалтерського обліку різних країн світу; встановлення суспільно-політичних і економічних умов, що визначають виникнення позитивних і негативних явищ у сфері бухгалтерського обліку; визначення впливу таких явищ на суспільний розвиток країни (або групи країн), регіону, світу в цілому; прогноз можливих наслідків переносу системи бухгалтерського обліку в цілому або її окремих компонентів в умови іншої країни; прогноз можливого синергетичного ефекту та його наслідків при створенні регіональних і глобальних міжнародних систем бухгалтерського обліку), що забезпечує проведення порівняння бухгалтерських систем країн світу та визначення можливості співставлення звітної інформації.

Однозначне тлумачення базових понять бухгалтерського обліку є першочерговою умовою достовірності бухгалтерської інформації, оскільки з вкладенням різного змісту в дані поняття в обліку відображається різна інформація. Необоротні активи як складова майна будь-якого суб'єкта господарювання, питома вага яких в більшості випадків перевищує 50 % у структурі активів підприємства, мають важливе значення для прийняття управлінських рішень. На основі порівняльного аналізу бухгалтерського законодавства різних країн світу виявлено необхідність в удосконаленні визначення понять “активи” та “необоротні активи” для усунення неузгодженостей, які полягають у варіаціях щодо віднесення об'єктів довгострокового користування до складу необоротних активів. Під необоротними активами слід розуміти сукупність матеріальних ресурсів і нематеріальних прав, виражених у грошовій формі, які використовуються підприємством для досягнення його цілей (отримання економічних вигод чи забезпечення адміністративних, соціально-культурних цілей) протягом тривалого періоду (більше одного року чи операційного циклу). Це забезпечує адекватне розуміння сутності необоротних активів, можливість розмежування оборотних і необоротних активів, що сприяє гармонізації положень бухгалтерського обліку різних країн і в результаті підвищує якість і рівень зіставності облікових даних.

Вивчення особливостей бухгалтерського обліку необоротних активів зумовлено значним обсягом іноземних інвестицій з Угорщини та кількістю суб'єктів господарювання за участю угорського капіталу. Новітній етап розвитку бухгалтерського обліку України та Угорщини розпочався з кінця 90-х – початку 2000-х років, що супроводжувалося прийняттям Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16 липня 1999 р. № 996-XIV та Закону Угорщини “Про систему бухгалтерського обліку” від 01 січня 2001 р. № С. Угорський Закон про бухгалтерський облік, крім загальних положень бухгалтерського обліку містить методичні рекомендації щодо обліку об'єктів, а також основні положення щодо аудиторської діяльності та проведення аудиту. Вказані питання в Україні регулюються Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативними документами.

Проведений порівняльний аналіз дозволив встановити, що незважаючи на те, що в обох країнах переважає континентальна модель бухгалтерського обліку, в Угорщині регламентація питань бухгалтерського обліку та аудиту жорсткіша,

оскільки всі питання регулює єдиний закон, обов'язковою є аудиторська перевірка всіх суб'єктів господарювання та оприлюднення фінансової звітності у відповідному органі Міністерства юстиції, а також відповідальність за ведення бухгалтерського обліку несе головний бухгалтер підприємства або зовнішній бухгалтер (табл. 1).

Таблиця 1. Компаративний аналіз систем бухгалтерського обліку України та Угорщини

№ з/п	Показник	Україна	Угорщина
1	2	3	4
1	Модель бухгалтерського обліку і звітності	Континентальна	Континентальна
2	Державні регулюючі органи	Верховна рада України, Міністерство фінансів України, Методологічна рада з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України	Парламент Угорщини, Міністерство фінансів Угорщини, Угорський комітет зі стандартизації обліку при Міністерстві фінансів України, Аудиторська палата Угорщини
3	Професійні організації	Федерація Професійних бухгалтерів і аудиторів України	Асоціація угорських професійних бухгалтерів
4	Основні нормативні документи, що регулюють бухгалтерський облік	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, План рахунків	Закон Угорщини "Про систему бухгалтерського обліку"
5	Представники бухгалтерських професій	Головний бухгалтер, бухгалтер-ревізор, реєстратор бухгалтерських даних, аудитор	Бухгалтер, реєстратор бухгалтерських даних, контроллер, аудитор
6	Види бухгалтерського обліку	Фінансовий, податковий, управлінський	Фінансовий, податковий, управлінський
7	Стандартизація облікової діяльності	Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, МСФЗ	Директиви ЄС, МСФЗ
8	Типи планів рахунків	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капітал, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій; суб'єктів малого підприємництва; банків; бюджетних установ	Не передбачений типовий План рахунків
9	Склад фінансової звітності	Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до річної фінансової звітності, Інформація за сегментами	Баланс, Звіт про фінансові результати, Додатки, Підприємницький звіт

Продовження табл. 1

1	2	3	4
10	Дата подання звітності	20 лютого	31 травня
11	Оприлюднення фінансової звітності	Відкриті акціонерні товариства, підприємства-емітенти облігацій, банки, довірчі товариства, валютні та фондові біржі, інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, кредитні спілки, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії та інші фінансові установи	Обов'язкова для всіх суб'єктів господарювання
12	Принципи бухгалтерського обліку	Обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність	Повноти, обачності, індивідуальної оцінки, бруто розрахунку, часового розмежування, першочерговості змісту, послідовності, продовження підприємницької діяльності, дійсності, зіставності, зрозумілості, безперервності, істотності, витрати-прибуток
13	Відповідальність за організацію та ведення бухгалтерського обліку	Власник (власники) або уповноважений орган (посадова особа)	Власник або бухгалтер

Відсутність вказаних напрацювань в системі бухгалтерського обліку України знижує достовірність звітної інформації підприємств і призводить до зменшення вкладень в національну економіку з боку угорських інвесторів. Тому українські підприємства повинні подавати достовірну інформацію про свою господарську діяльність, підтверджувати її аудиторським висновком та узгоджувати умови та строки формування, подання та оприлюднення фінансової звітності. Визначені розбіжності слід враховувати при аналізі даних фінансових звітів бізнесових партнерів, що сприяє зрозумілості облікових даних.

Проведений порівняльний аналіз правового регулювання бухгалтерського обліку в Україні та Угорщині дав змогу виокремити основні відмінності систем, які визначають достовірність, зрозумілість й адекватність бухгалтерської інформації, що впливає на ефективність управлінських (інвестиційних) рішень.

Другий розділ **“Організаційно-методичні засади бухгалтерського обліку необоротних активів в Україні та Угорщині”** присвячено порівняльному аналізу організації та методики облікового відображення операцій з надходження та вибуття основних засобів в Україні й Угорщині, нарахування амортизації та удосконаленню даних питань з урахуванням вітчизняного та угорського досвіду в умовах євроінтеграції.

Основні засоби є важливою складовою необоротних активів. Дослідження структури необоротних активів підприємств з угорськими інвестиціями (ДП “Луда”, ТОВ “Берег-Кабель ГмбХ”, ПАТ “Берегівський радіозавод”,

ТОВ “Серігаз Україна”, ТОВ “Мюллер-Берег Папір”) показали, що частка основних засобів становить 90-100 % загальної вартості необоротних активів.

Ефективне управління суб’єктом господарювання можливе тільки за умови забезпечення необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень через належну організацію бухгалтерського обліку. Необхідність розкриття облікової політики підприємства пов’язана з використанням різних методик, наявністю альтернативних варіантів у питаннях ведення бухгалтерського обліку, що породжує проблеми у зіставності та розумінні бухгалтерської інформації. Для забезпечення зіставності облікових даних досліджено особливості організації бухгалтерського обліку необоротних активів в Україні та Угорщині, що дозволило виявити розбіжності, які полягають у документальному оформленні операцій з необоротними активами та в елементах облікової політики підприємств щодо основних засобів.

Основним інструментом регулювання організації бухгалтерського обліку є розпорядчий документ підприємства – Положення про облікову політику, від деталізації та правильності складання якого залежить якість ведення обліку, виконання обов’язків облікових працівників. В результаті здійснення порівняльного аналізу процесу формування Положення про облікову політику підприємств України та Угорщини виявлено, що в Україні Закон про бухгалтерський облік не визначає обов’язковість складання даного документу, умови затвердження та структуру; угорські суб’єкти господарювання повинні складати та затверджувати даний документ протягом 90 днів з дати реєстрації підприємств. З метою забезпечення реалізації етапів ведення обліку розроблено пропозиції з удосконалення умов і встановлення строків складання Положення про облікову політику, які реалізуються шляхом внесення змін до п. 5 ст. 8 “Організація бухгалтерського обліку на підприємстві” Закону України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” стосовно обов’язковості та строків затвердження Положення про облікову політику.

Для уникнення суперечливих питань щодо бухгалтерського обліку необоротних матеріальних активів досліджено структуру розпорядчих документів щодо облікової політики підприємств України та Угорщини в частині організації та методики ведення обліку основних засобів, внаслідок чого визначено елементи облікової політики, які повинні передбачатися стосовно основних засобів: облікова одиниця; мінімальна вартість об’єкта; умови збільшення первісної вартості за рахунок витрат на капітальний ремонт; порядок встановлення строку корисного використання (експлуатації); класифікація для нарахування амортизації і їх переоцінки; порядок визначення ліквідаційної вартості; методи нарахування амортизації; капіталізація фінансових витрат; порядок переоцінки.

За результатами дослідження первинних документів з обліку основних засобів виявлено ряд недоліків в частині їх структури та змісту, які призводять до недостатньої інформативності. Враховуючи вимоги чинних нормативних документів і структуру типових форм первинних документів з обліку основних засобів в Угорщині, запропоновано удосконалити типові форми ОЗ-1 “Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів”, ОЗ-3 “Акт на списання основних засобів”, ОЗ-6 “Інвентарна картка обліку основних засобів”

шляхом вилучення таких граф: код норми амортизаційних відрахувань, норми амортизаційних відрахувань на повне відновлення, поправочний коефіцієнт, та доповнення графами: група основних засобів, строк корисного використання, методи нарахування амортизації, ліквідаційна вартість та форму ОЗ-6 розділом “Нарахований знос”. Запровадження пропозицій підвищує інформативність первинних документів як основи побудови ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку.

У зв'язку з тим, що показники стану та наявності основних засобів інформують про рівень технологічного оснащення та автоматизації підприємства, інвестори для прийняття рішень повинні володіти відповідною інформацією про дані активи. Однак інвестор, незнаючи методики обліку країни-партнера, може неправильно тлумачити облікові дані та на основі цього приймати неефективні рішення, які впливають на фінансовий стан обох сторін.

Аналіз видів оцінок основних засобів дозволив обґрунтувати недоцільність використання поняття залишкової вартості, оскільки воно суперечить міжнародній практиці. В Угорщині для визначення первісної вартості основного засобу за вирахуванням амортизаційних відрахувань використовується поняття нетто або балансової вартості. Дослівний переклад поняття вартості на кінець строку корисного використання (за українським законодавством – ліквідаційна вартість) – залишкова вартість. Ці особливості призводять до неузгодженості в термінології щодо вартості основних засобів і негативно впливають на взаєморозуміння бізнесових партнерів. Тому запропоновано узгодити поняття і використовувати поняття балансової вартості, що дасть змогу наблизити системи обліку України та Угорщини, а також системи бухгалтерського й податкового обліку України.

Застосовуючи порівняльний аналіз встановлено, що елементи первісної вартості об'єктів основних засобів українських та угорських підприємств ідентичні, за виключенням витрат на сплату відсотків за користування кредитом. Дана стаття витрат в Україні включається до первісної вартості тільки у випадках, передбачених П(С)БО 31 “Фінансові витрати”, в інших – списується на витрати діяльності, в Угорщині є обов'язковою складовою первісної вартості (рис. 1).

<i>Витрати, які не включаються до складу первісної вартості основних засобів</i>	
УКРАЇНА	УГОРЩИНА
<ul style="list-style-type: none"> - непрямі податки; - витрати на сплату відсотків за користування кредитом; - витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта у робочому стані (проведення технічного огляду, нагляду, обслуговування, ремонту тощо) та одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання; - адміністративні та інші витрати, які не відносяться безпосередньо до придбання основного засобу або доведення його до стану, придатного до експлуатації 	<ul style="list-style-type: none"> - ПДВ; - витрати на поточний ремонт; - витрати, пов'язані з вирощуванням, доглядом та відновленням лісів; - адміністративні та інші загальні витрати, які виникли у процесі створення (виготовлення) основного засобу

Рис. 1. Порівняльний аналіз формування первісної вартості основних засобів в Україні та Угорщині

Суттєва відмінність методики бухгалтерського обліку основних засобів в Україні й Угорщині полягає у визначенні доходів і витрат від безоплатно отриманих і переданих об'єктів основних засобів. Відповідно до чинного угорського законодавства отримані (передані) безоплатно основні засоби обліковуються у складі доходів (витрат) від надзвичайної діяльності. В Україні збільшується додатковий капітал при безоплатному отриманні основних засобів, а при безоплатній передачі списується залишкова вартість на інші витрати звичайної діяльності.

У результаті проведеного компаративного аналізу встановлено, що в частині методики нарахування амортизації на основні засоби угорська та українська практика суттєво відрізняється, тому іноземні інвестори можуть неправильно трактувати бухгалтерську інформацію щодо ступеня зносу даних об'єктів. Це пов'язано з тим, що в Угорщині розраховується планова та понадпланова амортизація, процедура розрахунку яких передбачена чинним законодавством. Окрім того, угорські підприємства мають більшу кількість альтернативних варіантів вибору методів амортизації, порівняно з українськими, що є негативним моментом, оскільки призводить до непорівнянності даних щодо амортизаційних відрахувань, розрахованих різними методами (табл. 2).

Таблиця 2. Порівняльний аналіз методики нарахування амортизації

<i>Ознака</i>	<i>Україна</i>	<i>Угорщина</i>
Об'єкти амортизації	Вартість основних засобів, крім землі, незавершених капітальних інвестицій	Вартість основних засобів, крім земельних ділянок, лісів; не введених в експлуатацію інвестицій; витворів образотворчого мистецтва, археологічних розкопок, архівів тощо; об'єктів, вартість яких досягла 0 або запланованої ліквідаційної вартості
Методи амортизації	Прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий, податковий	Пропорційно часу на основі: бруто (первісної) вартості (дегресивний, прогресивний, метод множників, метод суми років); визначеної суми (лінійний, дегресивний, прогресивний), нетто (балансової) вартості (лінійний, комбінований). Пропорційно обсягам виробництва на основі бруто або нетто вартості
Знос малоцінних необоротних активів	50 % – у першому місяці використання, 50 % – у місяці вилучення внаслідок невідповідності критеріям визнання активом; 100 % – у першому місяці використання	100 % – у першому місяці використання
Податковий метод	Податковий метод передбачає класифікацію основних фондів на 4 групи та визначає норми амортизації	Податкові органи визнають амортизаційні відрахування, розраховані за лінійним методом або підприємства мають можливість використовувати податкові норми амортизації
Понад-планова амортизація	–	Розраховується у випадках, якщо: балансова вартість основного засобу тривало і значно вища, ніж ринкова вартість цього об'єкта або засіб став непотрібним, або знищився, або вже не може використовуватися

В Україні актуальна проблема неузгодженості податкового та бухгалтерського фінансового обліку, яка проявляється в розрахунку амортизаційних відрахувань за податковим та бухгалтерськими методами. Дослідження досвіду Угорщини щодо цього питання показало, що вирішення можливе шляхом прийняття податковими органами одного або декількох бухгалтерських методів нарахування амортизації або використання амортизаційних норм, визначених податковим законодавством, та бази нарахування амортизації, визначеної бухгалтерським обліком.

З метою підвищення рівня зіставності облікової інформації суб'єктів господарювання України та Угорщини щодо необоротних активів узгоджено: 1) умови визнання активу основним засобом з метою їх відображення у балансі підприємств; 2) оцінку основних засобів при їх надходженні; 3) порядок врахування витрат на сплату відсотків за користування кредитами та позиками у первісній вартості; 4) методику облікового відображення вибуття основних засобів; 5) нарахування амортизації відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства.

Удосконалення вітчизняної методики бухгалтерського обліку необоротних активів на основі угорського досвіду дозволяє підвищити ефективність бухгалтерського відображення операцій з даним видом майна та зіставність бухгалтерської інформації суб'єктів господарювання України та Угорщини.

У третьому розділі **“Розвиток бухгалтерського обліку необоротних активів: моделювання і комп'ютеризація”** розглядаються питання застосування ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку для відображення операцій з необоротними активами та напрями удосконалення облікового відображення необоротних активів в умовах застосування інформаційно-комп'ютерних технологій.

Для підвищення ефективності управління необоротними активами обґрунтовано необхідність використання ситуаційно-матричного моделювання, яке базується на засобах матричної алгебри. З метою удосконалення бухгалтерського обліку необоротних активів запропоновано ситуаційно-матричну модель бухгалтерського обліку, в основі якої лежить відображення даних первинних документів та облікових регістрів у вигляді матриць і матричних формул (табл. 3).

Застосування ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку забезпечує використання даних формул незалежно від національних особливостей системи бухгалтерського обліку країни чи інституціональної одиниці, сприяє формуванню можливостей трансформації бухгалтерської інформації. Для удосконалення практичного використання ситуаційно-матричної моделі для підприємств України та Угорщини розроблено рекомендації з трансформації бухгалтерської інформації українських підприємств в бухгалтерську інформацію відповідно до законодавства Угорщини на основі порівняння планів рахунків країн, що забезпечує підвищення рівня зіставності облікових даних українських та угорських підприємств, підвищення ефективності прийнятих управлінських рішень та збільшення обсягів іноземних інвестицій.

Таблиця 3. Основні формули і рівняння формування балансових звітів у системі ситуаційно-матричного моделювання

№ з/п	Формула (рівняння)	Математичний запис	Еквівалент у системі бухгалтерського обліку
1	Формула журналу операцій	$MO = \sum_{i=1}^n S_i \times E_i(X_i, Y_i),$ де X, Y – рахунки бухгалтерського обліку; E (X, Y) – матриця-кореспонденція; S _i – сума операції; i = 1, 2, ..., n – номер проводки	Таблиця журналу господарських операцій
2	Формула матриці дебетових оборотів	$MDO = \sum_{X,Y} S_{X,Y} \times E(X, Y)$	Таблиця шахового балансу
3	Основне рівняння бухгалтерського обліку	$MC_{t-1} + MDO - MKO = MC_t,$ де MC _{t-1} – матриця сальдо на початок періоду, MKO=MDO' – матриця кредитових оборотів, MC _t – матриця сальдо на кінець періоду	Таблична форма можлива, але не використовується через громіздкість
4	Перетворення основного рівняння	$MC_{t-1} \times e + MDO \times e - MKO \times e = MC_t \times e$ де e – одиничний вектор	Арифметичні операції з формування підсумків
Результати перетворень			
5	Двостороннє рівняння симетричної Головної книги	$BC_{t-1} + MDO \times e - MKO \times e = BC_t,$ де BC _{t-1} – вектор сальдо на початок періоду; BC _t – вектор сальдо на кінець звітного періоду	Таблиця Головної книги з розшифруванням дебетових і кредитових оборотів
6	Правостороннє рівняння Головної книги	$BC_{t-1} + VDO - MKO \times e = BC_t,$ де VDO – вектор дебетових оборотів	Таблиця Головної книги з розшифруванням кредитових оборотів
7	Лівостороннє рівняння Головної книги	$BC_{t-1} + MDO \times e - VKO = BC_t,$ де VKO – вектор кредитових оборотів	Таблиця Головної книги з розшифруванням дебетових оборотів
8	Рівняння оборотно-сальдового балансу	$BC_{t-1} + VDO - VKO = BC_t$	Таблиця оборотно-сальдового балансу

Оцінка комп'ютерних програм, які використовуються в Україні та Угорщині, надала змогу встановити вимоги, які висуваються до модулів “Основні засоби” (можливість фіксації необхідних первинних даних про об’єкт основного засобу, узгодженість з обліковою політикою підприємств, можливість формування первинних документів при введенні в експлуатацію та при його ліквідації, розрахунку амортизації відповідно до бухгалтерського і податкового законодавств, розрахунку амортизації за різними методами, фіксації результатів інвентаризації, обмеженість доступу до даних бухгалтерського обліку основних засобів тощо), що дозволяє підприємствам обирати найбільш оптимальний програмний продукт для обліку основних засобів, враховуючи специфіку їх діяльності.

Одним з етапів впровадження комп'ютерної системи бухгалтерського обліку є розвиток модулів формування аналітичної інформації (рахунки в банку, каса, основні засоби, готова продукція тощо). Теоретична розробка ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку вимагає удосконалення в умовах застосування інформаційних технологій. З цією метою розроблено модуль оперативної трансформації облікових даних країн світу, у тому числі Угорщини,

що сприяє підвищенню своєчасності, доступності, корисності та зрозумілості бухгалтерської інформації для прийняття управлінських рішень.

Використання рекомендацій і пропозицій щодо організації та методики бухгалтерського обліку необоротних активів забезпечує підвищення ефективності ділової співпраці суб'єктів господарювання України та Угорщини та збільшення обсягу інвестицій в економіку обох країн.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає у гармонізації систем бухгалтерського обліку України та Угорщини в частині обліку необоротних активів в умовах євроінтеграції. Основні висновки, що підтверджують результати проведеного дослідження, полягають у такому:

1. Сучасні процеси глобалізації світового суспільства вимагають пошуку нових методологічних підходів до вивчення і знаходження оптимальних форм організації і методики бухгалтерського обліку. Визначене поняття компаративного аналізу як методу дослідження та обґрунтована доцільність його використання в бухгалтерському обліку стали основою для виокремлення основних завдань компаративного методу у сфері бухгалтерського обліку (виявлення позитивних і негативних сторін розвитку систем бухгалтерського обліку різних країн світу; встановлення суспільно-політичних і економічних умов, що визначають виникнення позитивних і негативних явищ у сфері бухгалтерського обліку; визначення впливу даних явищ на суспільний розвиток країни (або групи країн), регіону, світу в цілому; прогноз можливих наслідків переносу системи бухгалтерського обліку в цілому або її окремих компонентів в умови іншої країни; прогноз можливого синергетичного ефекту та його наслідків при створенні регіональних і глобальних міжнародних систем бухгалтерського обліку), що сприяє підвищенню ефективності порівняльних досліджень бухгалтерського обліку країн світу.

2. Порівняльний аналіз визначення поняття “активи” в країнах світу дозволив визначити основні недоліки законодавчо закріпленого визначення в Україні, які впливають на розуміння змісту поняття. Виходячи з теоретичного та практичного підходів, необоротні активи слід трактувати як сукупність матеріальних ресурсів і нематеріальних прав, виражених у грошовій формі, що використовуються підприємством для досягнення його цілей (отримання економічних вигод чи забезпечення адміністративних, соціально-культурних цілей) протягом тривалого періоду (більше одного року чи операційного циклу), що сприяє узгодженості понятійного апарату та дозволяє підвищити зрозумілість облікової інформації інвесторами.

3. Розвиток економічної співпраці України та Угорщини обумовлює зростання інформаційних потреб інвесторів. Порівняння систем бухгалтерського обліку України та Угорщини дозволило встановити основні відмінності вітчизняної та угорської облікової практики (рівень регулювання, обов'язковість аудиту, умови подання та оприлюднення фінансової звітності) та розробити організаційно-методичні положення формування та подання фінансової звітності підприємств в частині її складу та умов оприлюднення, що сприяє підвищенню рівня

інформативності та зіставності звітних даних, ефективності прийнятих на їх основі управлінських рішень.

4. Вивчення стану організації бухгалтерського обліку на підприємствах України та Угорщини виявило значні відмінності в підходах до елементів облікової політики. Удосконалені організаційні складові обліку необоротних активів включають уточнення типових форм первинних документів з обліку основних засобів (ОЗ-1 “Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів, ОЗ-3 “Акт на списання основних засобів”, ОЗ-6 “Інвентарна картка обліку основних засобів”) та затвердження положень та елементів облікової політики в частині основних засобів, що дозволяє врегулювати питання обліку основних засобів на підприємстві.

5. Розвиток іноземного інвестування в Україні викликає потребу узгодження методичних засад бухгалтерського обліку необоротних матеріальних активів з урахуванням зарубіжного досвіду. Розроблені пропозиції з удосконалення методичних підходів до бухгалтерського обліку необоротних активів в частині основних засобів ґрунтуються на методах оцінки при надходженні та вибутті, методиці нарахування амортизації. Реалізація пропозицій забезпечує повноту і достовірність оцінки, визнання та відображення в обліку основних засобів.

6. Використання різних методів відображення в бухгалтерському обліку операцій з необоротними активами призводить до ускладнення порівнянності показників фінансової звітності українських та угорських суб'єктів господарювання. Розроблена модель трансформації бухгалтерського обліку необоротних активів на основі застосування ситуаційно-матричного моделювання базується на узгодженні планів рахунків України та Угорщини, що сприяє гармонізації систем бухгалтерського обліку із застосуванням методів математичного моделювання.

7. Відсутність розробок в частині комп'ютеризації процесу трансформації фінансової звітності за іншими принципами обліку ускладнює умови співпраці вітчизняних підприємств з іноземними інвесторами. Запропонована розробка модуля трансформації облікової інформації на основі матричних формул і співставлення плану рахунків систем бухгалтерського обліку країн світу вирішує проблему інформаційного забезпечення процесу бухгалтерського обліку необоротних активів в частині постановки вимог до модулів програмних продуктів та найбільш оптимальної бухгалтерської програми в цілях наближення систем бухгалтерського обліку країн світу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Семйон В.С. Актуальні питання обліку необоротних активів в різних літературних джерелах / В.С. Семйон // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2007. – № 4 (42). – С. 159-166 (0,68 друк. арк.).

2. Семйон В.С. Активи як облікова категорія: проблеми трактування / В.С. Семйон // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – № 2 (44). – С. 146-155 (0,88 друк. арк.).

3. Семйон В.С. Правове регулювання обліку та звітності в Україні та Угорщині: порівняльний аспект / В.С. Семйон // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 3 (12). / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – С. 393-406 (0,95 друк. арк.).

4. Семйон В.С. Поняття необоротних активів, їх класифікація та склад / В.С. Семйон // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – № 3 (49). – С. 162-166 (0,97 друк. арк.).

5. Семйон В.С. Бухгалтерський облік активів підприємств різних країн: порівняльний аспект / В.С. Семйон // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – № 4 (50). – С. 149-154 (0,99 друк. арк.).

6. Семйон В.С. Особливості нарахування та облікове відображення амортизації в Україні та Угорщині / В.С. Семйон // Науковий вісник Ужгородського університету / Серія: Економіка. – Ужгород: УжНУ, 2010. – Спеціальний випуск 29. Ч. 2. – С. 81-85 (0,75 друк. арк.).

7. Семйон В.С. Оцінка основних засобів в українській та угорській обліковій практиці / В.С. Семйон // Вісник Хмельницького національного університету / Серія: Економічні науки. – Хмельницький: ХНУ, 2010. – № 4. – Том 1. – С. 96-101 (0,74 друк. арк.).

Тези та тексти доповідей на конференціях

8. Семйон В.С. Правове регулювання бухгалтерського обліку в Угорщині: етапи розвитку та основні положення Закону “Про систему бухгалтерського обліку”: тези та тексти виступів на шостій Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву та д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”] (Житомир, 27-28 лютого 2008 р.) / В.С. Семйон / М-во освіти і науки України, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 148 с. – С. 86-88 (0,16 друк. арк.).

9. Семйон В.С. Особливості складання та подання фінансової звітності підприємств в Угорщині: тези XXXIII науково-практичної міжвузівської конференції, присвяченої Дню університету (Житомир, 18-19 березня 2008 р.) / В.С. Семйон / М-во освіти і науки України, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 242 с. – С. 157 (0,09 друк. арк.).

10. Семйон В.С. Аудиторська діяльність в Угорщині: виникнення та особливості: тези та тексти виступів VII-ої Міжнародної наукової конференції [“Наукові бухгалтерські школи світу: еволюція, сучасний стан, перспективи розвитку”] (Житомир, 3-4 листопада 2008 р.) / В.С. Семйон. – Житомир: ЖДТУ, 2008. – 208 с. – С. 154-156 (0,21 друк. арк.).

11. Семйон В.С. Облік необоротних активів: проблемні питання та шляхи їх вирішення: тези та тексти виступів на сьомій Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву та д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”] (Житомир, 25-26 лютого 2009 р.) / В.С. Семйон / М-во освіти і науки України, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 76 с. – С. 58-59 (0,22 друк. арк.).

12. Семйон В.С. Порівняльна характеристика принципів бухгалтерського обліку в Україні та Угорщині: тези XXXIV науково-практичної міжвузівської конференції, присвяченої Дню університету (Житомир, 16-18 березня 2009 р.) / В.С. Семйон / М-во освіти і науки України, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 148 с. – С. 189 (0,14 друк. арк.).

13. Lentner Cs. A befektetett pénzügyi eszközök elszámolásának aktuális kérdései Magyarországon és Ukrajnában (Актуальні питання облікового відображення вкладених фінансових активів в Україні та Угорщині): programfüzet és előadaskivonat a Válság és megújulás c. tudományos konferenciasorozat a Magyar Tudomány Ünnepe 2009 tiszteletére, Számvitel szekció (Budapest, 5-16 november 2009) / Cs. Lentner, F. Butynets, V. Semjon / Budapesti Gazdasági Főiskola. – Budapest: BGF, 2009. – 154 p. – P. 130 (загальний обсяг 0,02 друк. арк., особисто автору належить 0,01 друк. арк.: розкрито актуальні питання обліку необоротних фінансових активів в Україні).

14. Lentner Cs. A magyar számviteli szabályozás adaptálásának aktualis lehetőségei Ukrajna gyakorlatába (Актуальні можливості адаптації угорського облікового регулювання у практику України): Konferenciakiadvány a Magyar Tudomány Ünnepe 2009 tiszteletére (Budapest, 5-16 november 2009) / Cs. Lentner, F. Butynets, V. Semjon / Budapesti Gazdasági Főiskola. – Budapest: BGF, 2009. – pp. 165-175 (загальний обсяг 0,87 друк. арк., особисто автору належить 0,4 друк. арк.: охарактеризовано систему бухгалтерського обліку України та виявлено можливості використання угорського досвіду у вітчизняній практиці).

15. Семйон В.С. Особливості нарахування та облікове відображення амортизації в Україні та Угорщині: тези та тексти виступів на восьмій Всеукраїнській науковій конференції, присвяченій видатним вченим в галузі бухгалтерського обліку д.е.н., проф. І.В. Малишеву та д.е.н., проф. П.П. Німчинову [“Зимові читання, присвячені ідеям П.П. Німчинова та І.В. Малишева”] (Житомир, 24-25 лютого 2010 р.) / В.С. Семйон / М-во освіти і науки України, Житомирський державний технологічний університет. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 140 с. – С. 64-65 (0,24 друк. арк.).

Інші видання

16. Лентнер Ч. Бухгалтерський облік і аудит в Угорщині [навчально-практичне видання] / [під наук. ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця] / Ч. Лентнер, В. Семйон. – Житомир: ПП “Рута”, 2009. – 176 с. (на укр. і угор. мові) (загальний обсяг 12,2 друк. арк., особисто автору належить 6,1 друк. арк.: досліджено правове

регулювання бухгалтерського обліку Угорщини та визначено можливості запровадження угорського досвіду у вітчизняну практику).

АНОТАЦІЯ

Семйон В.С. Бухгалтерський облік необоротних активів в Україні та Угорщині: порівняльний аспект. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Житомирський державний технологічний університет. – Житомир, 2010.

Дисертація присвячена гармонізації систем бухгалтерського обліку необоротних активів в Україні та Угорщині в умовах євроінтеграції на основі виявлення особливостей облікового відображення необоротних активів.

Обґрунтовано теоретичні засади використання компаративного методу в наукових дослідженнях у сфері бухгалтерського обліку, уточнено визначення понять “активи” та “необоротні активи”. Виокремлено основні відмінності систем бухгалтерського обліку в Україні та Угорщині. Проведено порівняльний аналіз організації бухгалтерського обліку необоротних активів в Україні та Угорщині та надано рекомендації з удосконалення документального оформлення операцій з необоротними активами та облікової політики щодо основних засобів. Розкрито особливості облікового відображення операцій з надходження, вибуття, амортизації та відновлення основних засобів на підприємствах України та Угорщини та удосконалено методичні підходи до бухгалтерського обліку у частині оцінки основних засобів, визнання та відображення. Розроблено методичний підхід до трансформації облікових даних на основі використання ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку з урахуванням особливостей облікових систем України та Угорщини. Визначено можливості та шляхи удосконалення комп'ютерних програм щодо обліку основних засобів та розроблено модуль оперативної трансформації звітної інформації на основі ситуаційно-матричної моделі бухгалтерського обліку.

Ключові слова: активи, необоротні активи, основні засоби, амортизація, бухгалтерський облік в Україні, бухгалтерський облік в Угорщині, оцінка, облікова політика, компаративний аналіз, ситуаційно-матричне моделювання, порівняння облікових систем.

АННОТАЦИЯ

Семйон В.С. Бухгалтерский учет необоротных активов в Украине и Венгрии: сравнительный аспект. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Житомирский государственный технологический университет. – Житомир, 2010.

В диссертации исследованы и обоснованы теоретические положения, а также разработаны практические рекомендации по усовершенствованию бухгалтерского учета необоротных активов в Украине с целью гармонизации отечественной и венгерской учетной систем в условиях евроинтеграции.

Гипотеза исследования – развитие организационно-методического

обеспечения бухгалтерского учета необоротных активов в Украине с применением трансдисциплинарных методов с учетом опыта Венгрии содействует гармонизации систем бухгалтерского учета.

Объектом исследования является процесс бухгалтерского учета необоротных активов субъектов хозяйствования в Украине и Венгрии.

Предметом исследования является совокупность теоретических и методических вопросов бухгалтерского учета необоротных активов в условиях евроинтеграции.

В результате исследования установлено, что одним из эффективных путей усовершенствования бухгалтерского учета является изучение опыта зарубежных стран и использование сравнительного анализа в сфере бухгалтерского учета. Определены теоретические основы использования компаративного метода и очерчены его задачи в бухгалтерских исследованиях.

Исследование сущности понятия “необоротных активов” дало возможность определить основные недостатки законодательно закрепленного определения и создало возможности уточнить определение, которое предоставляет возможность приведения в порядок данного вида имущества в финансовой отчетности субъектов хозяйствования. Необоротные активами – это совокупность материальных ресурсов и нематериальных прав, выраженных у денежной форме, которые используются предприятием для достижения его целей на протяжении длительного периода.

Развитие экономического сотрудничества Украины и Венгрии обуславливает возрастание информационных нужд инвесторов. В процессе компаративного исследования систем бухгалтерского учета Украины и Венгрии установлено, что они не идентичны, существуют определенные отличия в части регулирования вопросов учета, обязательности аудита, условий составления, оглашения финансовой отчетности субъектов хозяйствования. Обосновано, что в контексте экономического сотрудничества венгерских и украинских предприятий неучтено отличий приводит к снижению уровня эффективности управленческих решений, что является фактором уменьшения объемов иностранных инвестиций в экономику обеих стран.

Исследование вопросов организации бухгалтерского учета в Украине и Венгрии позволило установить необходимость закрепления и перечень вопросов организации и методики учета основных средств в Положении об учетной политике предприятия, что позволяет урегулировать вопросы учета необоротных материальных активов.

Усовершенствован ряд первичных документов для учета операций с необоротными материальными активами: ОС-1 “Акт приема-передачи (внутреннего перемещения) основных средств”, ОС-3 “Акт на списание основных средств”, ОС-6 “Инвентарная карточка учета основных средств” на основании венгерского опыта с целью повышения информативности указанных документов, которые выступают информационной базой ситуационно-матричной модели бухгалтерского учета. Предложено изъять графы: код норм амортизационных отчислений, нормы амортизационных отчислений на полное восстановление, поправочный коэффициент, которые не несут полезную информацию в современных условиях, и дополнить графами: группа основных средств, строк

полезного использования, методы начисления амортизации, ликвидационная стоимость.

Сравнительный анализ методики бухгалтерского учета необоротных активов соответственно украинскому и венгерскому законодательству позволили выделить особенности двух систем и определить уровень сравнения учетных данных. Раскрыта методика учета необоротных активов при их поступлении, выбытии, начисления амортизации, что позволило разработать предложения по усовершенствованию отечественной практики на основе использования эффективных подходов венгерских партнеров.

Исследованы вопросы применения ситуационно-матричной модели бухгалтерского учета относительно необоротных активов. Определено, что на сегодня не существует единой модели бухгалтерского учета, которая бы не зависела от национальных особенностей стран мира. В процессе сотрудничества субъектов хозяйствования разных стран мира, в частности Украины и Венгрии, возникает необходимость адекватного понимания данных предприятия-партнера. Предложена методика трансформации учетной информации относительно необоротных активов украинских предприятий в информацию соответственно венгерскому законодательству, которая базируется на ситуационно-матричной модели бухгалтерского учета, что предусматривает возможность ведения учета независимо от национальных особенностей систем бухгалтерского учета.

Доказано, что в условиях активного использования информационных компьютерных технологий возросла важность выбора программного обеспечения бухгалтерского учета. Определены основные требования к модулю “Основные средства”, что оказывает содействие повышает эффективность выбора бухгалтерской программы. Предложен модуль оперативной трансформации учетных данных, обеспечивающий практическую реализацию разработанной модели ситуационно-матричной модели бухгалтерского учета.

Ключевые слова: активы, необоротные активы, основные средства, амортизация, бухгалтерский учет в Украине, бухгалтерский учет в Венгрии, оценка, учетная политика, компаративный анализ, ситуационно-матричное моделирование, сравнение учетных систем.

ANNOTATION

Semyon V.S. Accounting of noncurrent assets in Ukraine and Hungary: comparative aspect. – Manuscript.

Thesis for obtaining the scientific degree of Candidate of Economic Sciences on specialty 08.00.09 – accounting, analysis and auditing (by the types of economic activity). – Zhytomyr State Technological University. – Zhytomyr, 2010.

Thesis is dedicated to harmonization of the accounting systems of noncurrent assets in Ukraine and Hungary on conditions of European integration based on determining the peculiarities of accounting representation of noncurrent assets.

Theoretical bases of using the comparative method in scientific researches in the field of accounting have been proved, the definition of concepts “assets” and “noncurrent assets” has been specified. Main peculiarities of accounting systems in Ukraine and Hungary have been distinguished. The comparative analysis of organizing the accounting of noncurrent assets in Ukraine and Hungary has been carried out and recommendations

on improving the documentary execution of operations with noncurrent assets and accounting policy about fixed assets have been given. The peculiarities of accounting representation of operation from incomings, outgoing, depreciation and renewal of fixed assets at the enterprises of Ukraine and Hungary have been revealed and methodical approaches to accounting in the field of evaluating the fixed assets, recognition and representation have been improved. Methodical approach to transformation of accounting data based on using situation and matrix model of accounting considering the peculiarities of accounting system in Ukraine and Hungary has been worked out. Possibilities and ways of improving the computer programs concerning the accounting of fixed assets have been determined and module of operational transformation of report information on the basis of situational and matrix model of accounting has been worked out.

Key words: assets, noncurrent assets, fixed assets, depreciation, accounting in Ukraine, accounting in Hungary, evaluation, accounting policy, comparative analysis, situational and matrix modeling, comparison of accounting systems.

Підписано до друку 11.10.2010 р.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Замовлення № 1164

Редакційно-видавничий відділ ЖДТУ
10005, м. Житомир, вул. Черняхівського, 103